Nieuwsbief no. 27, jan 2022 NATUURGEBIED ’T ZWANENBROEKJE

’t Zwanenbroekje is een particulier initiatief, in 1992 gestart, waarbij landbouwgronden werden omgezet in natuur. De overheid wil natuurbeheer door particulieren stimuleren. ’t Zwanenbroekje is hiervan een voorbeeld. Bij de inrichting van het gebied wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke variatie passend bij het landschap, zodat zoveel mogelijk verschillende plant- en diersoorten zich er thuis kunnen voelen. Het gebied vormt een stapsteen in de ecologische verbindingszone door de Ooijpolder tussen de stuwwal bij Ubbergen en de uiterwaarden langs de rivier de Waal. ’t Zwanenbroekje werkt samen met het IVN, afdeling Rijk van Nijmegen.

www.zwanenbroekje.nl

Overzicht van het terrein

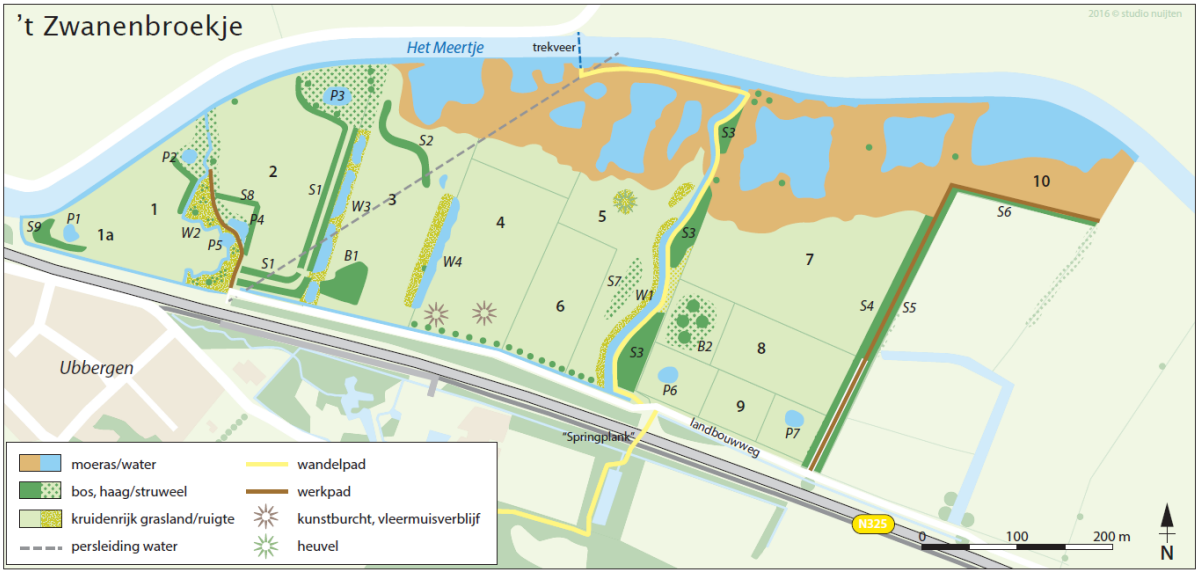

1 ’t Zwanenbroekje
1a ’t Geerhoekje
2 Haverkamp
3 Eerste Hoge Wei
4 Tweede Hoge Wei
5 Achterste Aarland
6 Grote Kopse Kamp
7 Voorste Aarland
8 Eerste Langkamp
9 Tweede Langkamp
10 Vijfde Spraeheuvel

Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek

Alweer een poel!

In de loop van de zomer werd de sloot langs de Eerste Hoge-wei aan de kant van de Haverkamp verder uitgegraven. Zo ontstond een nieuwe poel. Op de kaart heet die “water 3” in plaats van bijvoorbeeld poel 8. We hadden er al zeven. Water 3 staat via een sloot in verbinding met het meertje. Vandaar; een poel is stilstaand water. Even verderop, tussen de Eerste Hoge-Wei en de Tweede Hoge-wei, ligt water 4. Die werd in 2019 uitgegraven.

Het Zwanenbroekje is nu een eldorado voor beestjes die van poelen houden, niet alleen kikkers en salamanders, maar ook libellen, die het grootste deel van hun leven in water doorbrengen. Doordat meerdere poelen bij elkaar in de buurt liggen kan er uitwisseling ontstaan en dat werkt bevruchtend op het poelenleven. Vanuit de Stiltepoel (poel 1) is er nu een doorgaande route naar poel 7 aan het pad op Oost (gegraven in 2017). De eerste tekenen dat de salamanders het hele gebied doorkruisen waren er al binnen een jaar.

Na het graafwerk neemt de natuur het weer van ons over. Helaas heeft dit ook ongewenste effecten. Een poel die niet beheerd wordt groeit dicht. We hebben er werk aan: lisdodde en overmaat aan riet er handmatig weer uithalen. Wilgenopslag tegengaan. Bladval geeft modder en dat is een rem op het leven in het water. Ook de oever moet worden bijgehouden. De koeien mogen dat niet doen, want die trappen de klei terug naar beneden en dan verdwijnt de poel evengoed.

Is er nu genoeg gegraven? Wat ons betreft wel. Het zal een hele toer zijn om alle poelen in een goede conditie te houden.

Twee foto’s van de nieuwe poel: water 3

<u>Kruidenrijkere graslanden</u>

Om een meer gevarieerde vegetatie en liefste meer bloemdragende kruiden in onze graslanden te krijgen zijn we vorig jaar een aantal experimenten gestart. Om andere soorten dan alleen grassen in onze weiland te krijgen is het niet genoeg kruidenrijk maaisel van weiland met veel soorten uit te strooien. Dat hebben we vorige jaren wel geprobeerd, maar dat leverde nauwelijks veranderingen op. Het probleem is namelijk dat als er al een gesloten vegetatiedek is, het voor nieuwe soorten niet mogelijk is zich er tussen te wringen. Eigenlijk is het nodig de vegetatielaag te verwijderen voor er maaisel van elders opgebracht wordt.
Daartoe is er in 2021 het volgende gedaan. In juli is op het veld Tweede Langkamp twee banen van elk 900 m2 gechopperd. Chopperen is het verwijderen van de vegetatie en een deel van de bovenste humuslaag. Het kan worden toegepast tot een humuslaag van 4 cm. Het vrijgekomen materiaal is gebruikt om grond langs de rijksweg ter hoogte van ‘t Zwanenbroekje op te hogen. In september is maaisel (7

balen) opgebracht van de Kranenburger Bruch en van bloemenweiden uit Staddijk en Groenlanden. We hadden hiervoor subsidie van de gemeente ontvangen.
Eveneens zijn in juli de velden Zwanenbroekje en Eerste Langkamp gefreesd, gecultiveerd en geëgd. In september is hier maaisel opgebracht van kruidenrijke weilanden uit de Ooijpolder en Groesbeek (22 balen). Midden in het veld Zwanenbroekje is een aparte strook van circa 50 bij10 meter ingezaaid met biologisch divers zaadmengsel.
Dit jaar 2022 en komende jaren zullen we gaan monitoren wat het oplevert en of er verschillen waarneembaar zijn met de “oude” vegetaties in deze velden. Op de website zwanenbroekje.nl zijn de flora-waarnemingen van de voorafgaande jaren te raadplegen.

In het veld Zwanenbroekje wordt het maaisel verspreid.

Natuureducatie

Twee klassen van de Vrije School kwamen gedurende twaalf weken in de lente en de zomer naar Zwanenbroekje fietsen; voor een 100 procent natuurbeleving. De kinderen gingen in groepjes van vier aan allerlei taken werken en maakten van de aanwezige planten soepjes. Eenmaal werd overnacht met tenten. Magisch was het om in de avond honderden vuurvliegjes te ontmoeten. De provinciale rattenvanger kwam tweemaal op bezoek en ze gingen op excursies in het gebied onder leiding van twee vrijwilligers.

Een school uit Beek kwam met twee groepen acht. Deze gingen onder leiding op excursie en vier vrijwilligers begeleiden hen bij allerlei onderhoudswerkzaamheden. Van het Nijmeegs Gymnasium deden acht klassen (200 leerlingen) in drie ploegen in kleine groepjes bodemonderzoek. Sinds kort loopt een leerling van de Groen School stage in Zwanenbroekje.

IVN werkgroep Praktisch Natuurbeheer op 't Zwanenbroekje

Op zaterdag 30 oktober 9 uur kwamen zoals elk jaar weer, 19 enthousiaste werkers, leden van de werkgroep van de IVN-Praktisch Natuurbeheer, allerlei klussen uitvoeren. Hoewel de weersomstandigheden niet optimaal waren, het 'muiste' een beetje, zoals motregen in het Nimweegs genoemd wordt, werden de diverse werkzaamheden voortvarend aangepakt. Dat het weer geen belemmering was, bleek tijdens de pauze, toen ieder aangaf gewoon door te willen blijven werken.

Zo werden de heesters langs het wandelpad naar de vogel-kijkhut en langs het pad naar het 'Meertje' gesnoeid. Uitstekende takken van Meidoorn, Sleedoorn, Hondsroos en andere struiken werden flink teruggezet, zodat er weer ongehinderd gelopen kan worden.

De 'heggenleggroep', een 4-tal deskundigen die een vast team vormen dat geregeld in het gebied de meidoornhagen 'legt' en onderhoudt, was uiteraard ook weer van de partij. De haag of liever gezegd een deel van het struikgewas rond de 'Paaipoel' werd aangepakt en een 20-tal meters daarvan werden in een mooie haag veranderd. Hierdoor wordt dit deel van het weiland, de Haverkamp geheten, voorzien van een vee-kerende haag, zoals aan de andere kant ervan al eerder werd gerealiseerd. Zodoende kan op termijn de rasters (prikkeldraad) verwijderd worden. Wat in een natuurgebied zeer gewenst is. Bovendien kan er zo ook meer licht in de 'Paaipoel' komen wat weer ten goede komt aan de flora en fauna daar.

De meest westelijk gelegen poel ('Stiltepoel') werd onderhanden genomen. Dit werk bestond uit het verwijderen van het riet uit een deel van de poel. Anders dreigt de poel te verlanden. Meer licht in de poel is goed voor de salamanders (Kamsalamander, Kleine watersalamander) en andere poelbewoners. Regelmatig opschonen is dus belangrijk voor de ongeveer acht poelen die 't Zwanenbroekje rijk is. Twee vrijwilligers van het RAVON* monitoren regelmatig de aantallen amfibieën in onze poelen.

In de weiden werden op verschillende plaatsen zoveel als mogelijk meidoorn-opslag verwijderd. Dit om het begraasbare gebied niet te klein te laten worden.

Na soep ging ieder om 13 uur moe en tevreden naar huis.

*RAVON: Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland

Meidoornheggen leggen

Op verschillende plaatsen in 't Zwanenbroekje worden meidoornheggen gelegd.

Zo hebben drie vrijwilligers van het IVN aan de westkant van het veld Haverkamp een groot stuk heg gelegd. Twee van onze vaste vrijwilligers zijn in het meest

oostelijke veld, de Vijfde Spreeheuvel bezig een heg te leggen aan de noordzijde van het looppad. Hopelijk worden de heggen zo ondoordringbaar dat we het prikkeldraad kunnen verwijderen en dat de gelegde heg voldoende sterk is om het vee tegen te kunnen houden.

Een steeds terugkerende klus is de opgaande groei van de reeds gelegd heggen te snoeien. Een heg gaat aan de bovenzijde uitgroeien. Deze uitgroei moet regelmatig verwijderd en weer deels gelegd worden. Anders verliest de heg haar sterkte en stabiliteit.

Bodemonderzoek.

In de zomer hebben twee studenten van de universiteit Wageningen in het veld Haverkamp bodemboringen verricht. Dit om de structuur van de bodem in “kaart” te brengen. Hun onderzoeksrapport is nog niet ontvangen.

Een nieuw hek

Aan de ingang van het pad naar de oostelijke weilanden, te weten Voorste Aarland, Eerste en Tweede Langkamp en Vijfde Spreeheuvel is een nieuw houten hek geplaatst; een prachtig hek. Het is ons geschonken door onze oudste vrijwilliger die er bij de oprichting van ’t Zwanenbroekje in 1992 al bij was.

Bever

Overal in het terrein is de bever actief. In het moeras laten we hier en daar een kleiner boompje staan. Maar de bever schuwt niet grote bomen aan te pakken.

Corona

Bijna twee jaar nu leven we onder het corona-regime. We hebben onze werkzaamheden in de buitenlucht echter grotendeels steeds doorgezet. Toen we elkaar niet met meer dan vier personen binnen mochten ontmoeten, zijn we bijeen

gekomen op het educatieterrein. Altijd had Hans of soms iemand anders koffie en thee bij zich. Regelmatig nam iemand wat lekkers mee. In een grote kring staand op 1,5 meter bespraken we dan de noodzakelijke werkzaamheden en andere beleidszaken. En we praatten natuurlijk bij over de corona-ellende. Daarna ging ieder aan het werk, op enige afstand van elkaar. Een tijdje mochten we elkaar weer in de werkschuur ontmoeten, maar meestal vergaderden we op het buitenterras; als het weer dat toeliet.

Panta rhei……..…

Elk jaar weer komen veel werkzaamheden terug. Als je een jaar bepaalde zaken niet aan pakt, heb je volgend jaar tweemaal meer werk. Neem het knotten bijvoorbeeld (om het jaar) waar de takken na vier jaar zo dik zijn dat er een kettingzaag aan te pas moet komen. De braamstruiken kunnen na twee jaar bijna niet meer met de hand gerooid worden. Het open houden van de paden, zelfs als je dat niet twee maal per jaar doet, groeit het gras zo hard dat er met handwerk geen doorkomen meer aan is. De rasters (prikkeldraad) moeten elk jaar nagelopen worden en waar nodig gerepareerd. Poelen die niet ieder jaar aandacht krijgen groeien dicht en verlanden. Moerasstroken met riet worden elk jaar ontdaan van opslag van wilgjes en zwarte els. Doe je dat niet dan ontstaat een moerasbos waardoor zeldzame vogels als roerdomp en typische moerasvegetatie verdwijnt.

Dit hadden we niet verwacht toen we meer dan 25 jaar geleden (vanaf1992) met de inrichting van het gebied begonnen.

Alle hulp is welkom. Er werken nu regelmatig op ’t Zwanenbroekje veertien vrijwilligers, 3 dames en 11 heren..